

Utön kylän pääraitilla ei ole talviaamuna tungosta. Kyläkauppa on kuvassa oikealla.

Ulkona Utössä

19.6.2023 6.00

UUSINTA 2016 - Suomen eteläisin asuttu saari, Utö, yllättää vieraan upealla luonnolla, ystävällisillä ihmisillä ja kiehtovalla historialla. Armeijan entisen tukikohdan ja majakan ansiosta asukkaat ja matkailijat saavat nauttia mukavuuksista, joita ulkosaaristossa harvoin on tarjolla.

Teksti ja kuvat: MINNA HAATAJA

Yhteysalus m/s Eivor lähtee satamasta juuri kun aurinko laskee mereen. Jäälautat tömähtelevät laivan keulaan. Alkumatkasta meri on jäässä, mutta ulkomerellä edessä on kelluvia jäälauttoja ja lopulta avomeri.

Matka Nauvon Pärnäisten satamasta Utöhön kestää yli viisi tuntia. Matkalla lautta poikkeaa myös Nötön, Bergholmenin, Aspön ja Jurmon saarissa. Perjantai-illan alus on täynnä viikonlopuksi saarille matkaavia lintubongareita - onhan varhainen alkukevät ja ensimmäiset linnut alkavat saapua.

Perille saavutaan vähän ennen puolta yötä. Armeijan hylkäämistä rakennuksista on vastikään remontoitu hotelli, motelli ja majatalo. Hotellissa odottaa iloinen yllätys. Huoneet tuoksuvat uusilta, kylpyhuone on suurikokoinen, suorastaan kaunis, ja uudesta suihkusta tulee lämmintä vettä.

Lauantaiamuun alkaa maukkaalla aamupalalla saaristolaisleipineen. Sitten onkin jo kiire saaren ruokakauppaan, joka on auki aamupäivisin ainoastaan kello 10 -11 välisenä aikana. Ei niin, että tässä vaiheessa olisi nälkä, mutta onhan ulkosaariston ruokakauppakin tutustumisen arvoinen. Kaupasta löytää kaiken tarpeellisen, ja kaupan päälle vaihdetaan viimeiset kuulumiset.

Utön kyläkierros päättyy majakalle, jonka juurella opas **Hanna Kovanen**, syntyjään utöläinen, kertoo kevään kirkkaassa auringonpaisteessa kiehtovia tarinoita Utön vaiherikkaasta menneisyydestä. Saaren pitkää historiaa ovat muokanneet entisaikojen kesäkalastajat, luotsit, majakanvartijat, armeija ja rajavartiolaitos.

Majakka on edelleen toiminnassa, ja prismahuoneeseen vierailija pääsee vain kerran vuodessa, kansainvälisenä majakkapäivänä elokuussa. Majakan sisällä vanhat, jyrkät puuportaat vievät pieneen majakkakirkkoon, joka on tiettävästi maailman ainoa laatuaan. Kirkko ja koulutus ovat olleet utöläisille tärkeitä. Papin puuttuessa lukutaitoiset kyläläiset vastasivat jumalanpalveluksista. Tämä perinne elää Utössä tänäkin päivänä. Joulujumalanpalvelus majakkakirkossa on taatusti tunnelmallinen.

Utön rooli on muuttumassa. Majakka on automatisoitu, armeija on muuttanut pois saarelta ja suuri osa luotseistakin tulee tänne vain työkomennuksille Manner-Suomesta. Valtion palkolliset ovat poistuneet saarelta ja jäljelle jääneet utöläiset elättävät itsensä pääasiassa matkailulla.

Utössä toimii ala-aste, jossa on kahdeksan oppilasta. Saarella asuu ympäri vuoden viitisenkymmentä asukasta. Kesäisin asukasmäärä moninkertaistuu. Hotellit, motellit ja kotimajoitukset täytyvät ja huviveneet kiinnittyvät luotsilaituriin.

Utön edustan vesistö on erittäin vaikeakulkuista ja lähistöllä on tapahtunut useita haaksirikkoja, joita utöläiset muistelevat ja joista he kertovat tarinoita. Myös haaksirikoista muistuttavia esineitä ja muistomerkkejä löytyy eri puolilta pienehköä saarta. Näillä tienoilla on koettu kovia - myös Estonian uhreja kuljetettiin Utön kautta mantereelle.

- Majakan prisma on kauniimpi kuin mikään Kohinoor-timantti, opas Hanna Kovanen sanoo. Opastetun majakkakierroksen ja omaehtoisen saarikierroksen jälkeen kannattaa jäädä odottamaan auringonlaskua ja majakan valon syttymistä. Pimenevässä illassa takaisin hotellille käyskennellessä pääsevät myös Utön pääkujan katuvalot oikeuksiinsa.

Aamulla on jätettävä hyvästi, sillä paluualus Nauvoon odottaa. Merellä näemme jäällä makoilevia ja kevätauringon lämmöstä nauttivia hylkeitä. Paluumatkan päivänvalossa pääsee ihastelemaan myös muita saaria, joiden satamissa yhteysalus pysähtyy. Laivan vierailu näyttää olevan saarten päätapahtumia, ja kaikki kynnelle kykenevät kyläläiset parveilevat laiturilla vaihtamassa viimeisiä kuulumisia laivan henkilökunnan kanssa.

M/S Eivor rantautuu Pärnäisiin ja upea viikonloppumatka on takana. Tänne palaan vielä uudestaan.

UTÖ FAKTAT

Asukasluku: Vakituisia asukkaita on noin 50. Kesällä asukasmäärä moninkertaistuu.

Sijainti: N 59° 46' E 21° 22' saaristomeren tärkeällä sisäänantulovälillä, Paraisten kunnassa

Historiaa: Keskiajalla kalastajien tukikohtana. Luotseja 1500-luvulta lähtien. Vakituinen asutus 1740-luvulla. Ensimmäinen majakka 1750-luvulla.

Miten pääsee: Yhteysalus m/s Eivor Pärnäisten satamasta Nauvosta viisi kertaa viikossa. Pärnäisten satamaan pääsee bussilla.

Milloin kannattaa matkustaa: Ympäri vuoden. Sesonki on kesällä.

Muuta: Museovirasto on määritellyt Utön valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi.

Lisätietoja:

- <http://uto.fi/>
- <http://www.utohotel.fi/>
- <http://www.rosita.fi/mseivor>

PLUSAT

- o Monipuolinen kontrastien saari: kaukana kaikesta, karun luonnon keskeltä löytyvät hyvin toimivat palvelut.
- o Opastetun majakkakierroksen aikana pääsee tutustumaan laajemminkin kohteen kiehtovaan historiaan.
- o Ihmiset ovat ystävällisiä.
- o Hiljaisuus ja rauhallinen tunnelma

MIINUKSET

Punavalkoinen majakka on Utön tunnusmerkki. Majakkaan ja Utön historiaan pääsee tutustumaan opastetulla kierroksella.

Yhteysalus m/s Eivor liikennöi Utöhön läpi vuoden. Talvisin matka taitetaan viisi kertaa viikossa.

o Ei sovellu hyvin viikonloppulomalle, matkoineen hyvä varata ainakin 3 päivää
o Naapurissa, 13 kilometrin päässä sijaitsevaan luonnotaan ainutlaatuiseen Jurmon saareen ei ole helppoa tapaa tehdä päiväretkeä.

KOMMENTTI

Utön saareen on vaikea olla hurahtamatta. Saaressa kulkiessani ja avoimeen horisonttiin katsoessani näen ja tunnen kuin olisin maailman laidalla. Olen juuri tässä ja nyt, niin kaukana kaikesta. Karu luonto on kiehtovan kaunis. Syvä hiljaisuus ympärillä ulottuu luihin ja ytimiin. Aurinko laskee horisonttiin. Ja juuri silloin majakka syttyy valaisemaan pimenevää taivasta.

Kovat luonnonolosuhteet ovat muokanneet Utön historian, mikä luo monitasoisen elämyksen matkailijalle. Ihmisen pienuus luonnon voimien edessä tulee käsin kosketeltavaksi niin historiassa, utöläisten tarinoissa kuin omassa kokemuksessakin.

Harva Utön-kävijä ei pala halusta palata takaisin.

Näkymä rantavajan seinustalla.

Auringonlasku aavalle ulapalle on yksi Utön päänähtävyyksistä - ja syystä.